

Esad Kurtović, *Vlasi Bobani*. Sarajevo: Društvo za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije, 2012, 162.

S ciljem da svoje aktivnosti i njihove rezultate učine pristupačnijim zainteresiranim stranama, ali i da omoguće što lakše prikupljanje korisnih informacija iz oblasti nauke i struke, medijevalisti Odsjeka za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu osnovali su Društvo za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije *Stanak*. Članove Društva pored nastavnika Odsjeka čine i studenti naučnog smjera, te nekoliko vanjskih saradnika. Od osnivanja koncem 2010. godine do sada na zvaničnoj web stranici Društva objealjeno je više naučnih članaka i rasprava, preglednih radova, zatim prikaza i ocjena pojedinih izdanja, izvještaja sa naučnih skupova, stručnih ekskurzija i sličnih događaja, a konačno je i prvo štampano izdanje ugledalo svjetlo dana. Riječ je o monografiji *Vlasi Bobani* autora Esada Kurtovića, vanrednog profesora na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta i člana Društva. Predstavljanje knjige je održano 14. marta 2013. godine u malom amfiteatru Filozofskog fakulteta u Sarajevu, gdje su se kao promotori pojavili studenti historije i članovi Društva. Pružanje prilike studentima da se aktiviraju u ovom pravcu govori mnogo o Esadu Kurtoviću kao profesoru i pedagogu.

Esad Kurtović se već duže vrijeme bavi vlaškom problematikom, prvenstveno na osnovu neobjavljene dubrovačke arhivske građe, te se može reći da je jedan od najboljih poznavalaca ove tematike. Poslije

niza radova o ovoj temi objavljenih u prestižnim naučnim časopisima kao što su *Prilozi* Instituta za istoriju, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* ANUBiH, *Istorijski časopis* Istorijskog instituta u Beogradu i dr. Esad Kurtović je naučnoj javnosti ponudio još jedno dragocjeno djelo posvećeno historiji jedne vlaške skupine koja je naseljavala područje današnje Hercegovine.

Monografija o Bobanima zasnovana je na širokoj izvornoj podlozi, neobjavljenoj građi Državnog arhiva iz Dubrovnika. Autor je svojom analizom obuhvatio značajan broj ugovora različite prirode koji oslikavaju odnose između Dubrovnika i zaleđa, u ovom slučaju vlaha Bobana. Ipak, najviše podataka pronašao je u tužbama kojima su vlasi Bobani optuženi za razne vrste razbojništva, u prvom redu pljačkanja. S obzirom da je riječ o fragmentarnim podacima razbacanim u više svezaka različitih serija, da bi se došlo do zaokružene cjeline, kakva je ova monografija, bio je nephodan duži vremenski period napornog rada na prikupljanju građe i sortiranju pronađenih podataka što pokazuje krajnju disciplinu arhivskog istraživača i erudite kakav je autor.

U uvodnom dijelu knjige autor je obrazložio metodologiju svoga rada i dao ocjenu dosadašnje historiografske produkcije o ovoj temi, a zatim je rezultate svoga rada izložio u šest tematskih cjelina. U prvom poglavlju postavlja osnovne smjernice svog istraživanja zasnovanog na rasvjet-

ljavanju pitanja imena, porijekla i teritorijalne rasprostranjenosti vlaha Bobana. Raširenost imena Boban među vlasima bila je otežavajuća okolnost za utvrđivanje rodonačelnika vlaha Bobana, osobe koja je izgradila osnovni katun i dala značajan doprinos njegovom razvoju. Vlasi Bobani bili su smješteni na području stare župe Popovo. Dio župe koji su naseljavali poznat je pod nazivom Površ. Bobani su naseljavali i područje Luga koje je ulazilo u sastav kasnijeg Bobana (nahije), a koje se nalazilo na dubrovačkoj granici prema Popovu. Konkretnije informacije do kojih je autor došao vežu Bobane za niz naselja, u prvom redu Žakovo, zatim Šćenicu, Trnicu, Prapatno, Prosjek i Lug.

Poglavlja su metodološki stručno razrađena, ono sa više različitih podataka podijeljeno je na potpoglavlja koja čine tekst preglednijim, a istovremeno predstavljaju cjelinu. Riječ je o poglavlju u kojem su predstavljene najvažnije porodice među vlasima Bobanima: porodica Vukote Nencića, prvog poznatog katunara vlaha Bobana čiji su potomci poznati kao Vukotići i Dobrilovići, te na koncu Vignjevići, zatim porodica Miljena Bogavčića i njegovih sinova Miljenovića, te porodica Vukomira Milatovića i njegovih naljednika Vukomirovića i Branilovića.

Seniori vlaha Bobana za vrijeme jače centralne vlasti bili su bosanski kralj ili Sankovići, o čemu autor iznosi određene pretpostavke s obzirom da ne raspolaže potrebnim izvornim podacima. U toku XV stoljeća, uslijed slabljenja centralne vlasti, Bobani su bili podložni velikaškim porodicama Nikolića i Kosača. Međutim, njihove vazalane obaveze nisu poznate, najvjerojatnije da su bile novčane prirode.

Posebno poglavlje autor je posvetio privredi vlaha Bobana. Osnovna grana

privređivanja srednjovjekovnih vlahu je stočarstvo omogućeno prirodno-geografskim uslovima terena kojeg su nastanjivali. Sva ostala zanimanja i aktivnosti kao što su najamni rad, zemljoradnja, zanatstvo, prijevoz robe, trgovina, zaduživanja, kreditiranja, pljačkanja i sl, bile su usko vezane za stočarstvo i na neki način predstavljali njegovu dopunu. Zanimljivo da se Bobani, za razliku od većine drugih vlaških skupina, nisu bavili karavanskom trgovinom. To je razumljivo s obzirom da su naseljavali područje u blizini primorja, pa nisu ni poznavali teren u unutrašnjosti kamo su se upućivale trgovačke karavane. S druge strane, takav položaj im je omogućio da se bave jednom specifičnom granom privređivanja – organizovanim pljačkanjem dubrovačkih karavana koje su tim područjem prolazile. Predmet pljački najčešće su bili stoka, konji, tkanina i drugi predmeti koji su se karavanima prevozili.

Prikupljeni arhivski podaci omogućili su autoru da utvrdi zavidan nivo duhovne nadgradnje vlahu Bobana o čemu govori u posebnom poglavlju. O njihovoj pismenosti svjedoče brojni trgovački ugovori i ugovori o zaduživanju. Pronađeni ostaci srebrnog nakita ukazuju na razvijeni osjećaj za lijepo, što je opet karakteristika za vlastelinske krugove. S tim u vezi su i podaci o prisutnosti svirača, elemenata razonode i zabave. Na ovakvu duhovnu nadgradnju svakako je uticala blizina Dubrovnika.

Jedan u nizu doprinosa ovog djela našoj historiografiji je i rješenje historijske kontekstualizacije jednog nestalog natpisa sa stećka iz Žakova. Autor je uspio da u arhivskoj građi identifikuje likove sa pomenu-tog natpisa, Dobrila i Vignja Vukotića, sinove katunara Vukote Nencića, te da potvrdi ranije pretpostavke o njegovom nastanku u drugoj polovini XV stoljeća.

Kao i sva ranija djela Esada Kurtovića, bilo da je riječ o kraćim radovima ili pak monografijama, *Vlasi Bobani* nije samo knjiga koja nam pruža pregršt podataka o naslovljenoj temi. Naprotiv, fusnote u kojima je transkribovan tekst korištenih izvora, što u određenom smislu može poslužiti kao zbirka do sada neobjavljenih izvora, bogate su i nizom drugih informacija koje čitaocima mogu zainteresovati za nove misli i istraživanja do sada neobrađenih tema iz srednjovjekovlja naše zemlje.

Knjiga je pored osnovnih cjelina i *Zaključka* dopunjena Prilozima *Vlasi Bobani u pljačkama*, odnosno tabelarnim ispisima iz tužbi sačuvanih u Dubrovačkom arhivu. Prikazani podaci daju nam uvid u učešće vlaha Bobana u drumskom razbojništvu kao jednoj od njihovih grana privređivanja, ali i upozoravaju na potrebu njihovog daljeg isčitavanja i korištenja. Na kraju knjige nalazi se popis izvora i literature korištenih u radu, te detaljan registar imena i topografskih pojmova.

Iako Bobani predstavljaju jednu od poznatijih vlaških skupina sa područja današnje Hercegovine, njihova historija do izdavanja monografije *Vlasi Bobani* bila je gotovo nepoznata. Važno je naglasiti da ovim radom nije popunjena velika praznina samo u pogledu historije vlaha Bobana već i vlaške populacije uopće. Kako smo i navikli do sada, knjige Esada Kurtovića, uključujući i ovu, namijenjene su prije svega osobama iz struke, koje se na profesionalan način bave historijom, ali može je koristiti i šire čitateljstvo koje se zanima za historiju vlaha ili historiju pojedinih dijelova današnje nam države.

S obzirom da je knjiga o kojoj smo govorili prvo štampano izdanje objavljeno u okviru djelatnosti Društva za proučavanje srednjovjekovne bosanske historije *Stanak* treba naglasiti kako je to vrijedan poduhvat koji će, nadamo se, biti samo jedan u nizu koraka u razvoju njegove izdavačke djelatnosti ■

Elmedina Duranović